Muistio, ympäristövaliokunnan kuuleminen 19.9.2017

Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, Marja Kokkonen

Kestävyyttä tarkastellaan kokonaisuutena, johon vaikuttavat niin taloudelliset, ekologiset kuin sosiaalisetkin näkökohdat. Metsien kestävän hoidon ja käytön tavoitteena on sovittaa kestävyyden eri osa-alueet siten, että ne tuottavat kokonaisuutena parhaan hyvinvoinnin. **Kansallisessa metsästrategiassa (KMS)** sovitetaan yhteen eri tavoitteita; prosessi on rakennettu nimenomaan yhteensovittamisen välineeksi. KMS on Suomen kansallinen metsäohjelma ja noudattaa metsäohjelmille Rion prosessissa asetettuja periaatteita. Tällä kertaa taustalla on myös Hallituksen metsäpoliittinen selonteko 2050, josta lähtien metsästrategiaa lähdettiin tarkentamaan. Metsästrategiatyössä otettiin huomioon eduskunnan kannanotto selontekoon.

Metsästrategiassa asetettiin runkopuun käytölle 15 miljoonan kuutiometrin lisäystavoite, joka on yhteneväinen pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman (jäljempänä hallitusohjelma) tavoitteen kanssa. KMS-prosessissa tavoitteita tarkasteltiin kokonaisuutena. Kokonaistarkastelun seurauksena hakkuutavoitteeksi ei valittu puuntuotannollisesti suurinta kestävää hakkuumäärää, vaan vajaa 10 miljoonaa kuutiometriä alhaisempi taso. Tällä pyrittiin nimenomaan sekä ilmasto- että monimuotoisuushyötyjen lisäämiseen.

Hakkuutavoitteiden lisäksi kokonaistarkastelussa asetettiin muun muassa metsäluonnon monimuotoisuutta koskevat tavoitteet esimerkiksi kuolleen puun määrän lisäämisestä ja yhdeksi strategiseksi hankkeeksi valittiin talousmetsien luonnonhoidon kehittäminen. Suojelua koskien tavoitteena on METSO-ohjelman mukaisten pinta-alojen saavuttaminen. Muut suojelua koskevat tavoitteet on asetettu Suomen luonnon monimuotoisuutta ja kestävää käyttöä koskevassa strategiassa, mikä on myös huomioitu KMS:ssa.

Monimetsä-hankkeella toteutetaan KMS:n talousmetsien luonnonhoitoa koskevaa strategista hanketta. Tavoitteena on jalkauttaa metsänhoitosuosituksissa olevia talousmetsien luonnonhoidon keinoja osaksi jokapäiväistä metsänhoitoa. Metsänhoitosuositukset on valmisteltu sidosryhmäprosessissa ja niiden valmistelussa on hyödynnetty tutkimustietoa. Aluksi selvitettiin jalkauttamisen ongelmakohtia. Analyysin perusteella valittiin kolme kehittämiskokeilua, jotka viedään kokeilujen jälkeen käytäntöön. Monimetsä-hanke toimii talousmetsien luonnonhoidon kehittämisen sateenvarjona ja siinä on mukana laajasti metsäalan sidosryhmiä.

METSO-ohjelma on tärkeä työkalu biotalouden kestävyyden varmistamisessa, ja se osa Kansallisen metsästrategian tavoitteiden toteutusta. Sitä kannattavat niin maanomistajat, teollisuus kuin luontojärjestötkin. Hallitusohjelmassa on osoitettu METSO-ohjelmaan säästöjä. Talousarvioesityksessä hallitus kuitenkin on lisännyt METSO-ohjelman rahoitusta 27.4.2017 kehyspäätöksen mukaisesti, mikä edesauttaa tavoitteiden saavuttamista (ks. luku METSO:n rahoituksesta).

Metsähallituksella on tärkeä rooli metsä- ja luonnonsuojelupoliittisten tavoitteiden saavuttamisessa. Metsähallituksen luontopalvelut vastaa ympäristöministeriön ohjauksessa tehtäviä varten tasejaossa osoitetuilla mailla ja vesillä luonnonsuojelulain mukaisten tehtävien hoitamisesta ja osaltaan edistää monimuotoisuustavoitteiden toteutumista. Liiketoiminnan taseessa puolestaan ovat alueet, joilla Metsähallitus/Metsätalous Oy harjoittaa metsätaloutta ottaen huomioon ns. yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet kuten monimuotoisuuden ja virkistyskäytön edistämisen.

Vuoden 2018 talousarvioesityksen mukaan velvoitteiden huomioon ottamisesta aikaansaadut hyödyt eivät vähene. Metsähallitus kehittää yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden hyötyjen raportointia nykyistä monipuolisemmaksi. Omistajapoliittisten linjausten mukaisesti Metsähallitus valmistelee kuluvan vuoden aikana suunnitelman, kuinka se voi myös aktiivisilla toimilla edistää velvoitteiden toteutumista. Vuoden 2016 lopussa metsätalouden metsämaan pinta-alasta 15,0 prosentilla eli 523 578 hehtaarilla (19,8 % metsätalouden puustosta) oli yleisistä yhteiskunnallisista velvoitteista johtuvia eriasteisia käyttörajoitteita.

KMS- ja METSO-prosesseja täydentää tällä hallituskaudella **ns. pyöreän pöydän metsäkeskusteluprosessi**, jota ministerit Tiilikainen ja Leppä vetävät yhdessä. Mukana on noin 30 sidosryhmää. Prosessissa pyritään hakemaan keinoja, joilla turvataan metsäluonnon monimuotoisuutta tilanteessa, jossa rahoitusta on jouduttu leikkaamaan.

Pyöreän pöydän prosessin tuloksena on syntynyt vuonna 2017 käynnissä oleva YM:n ja MMM:n yhteinen Luontolahjani satavuotiaalle -kampanja. Tavoitteena on saada joka maakuntaan 100 hehtaaria yksityisten maanomistajien vapaaehtoisesti lahjoittamia suojelualueita. Valtio osallistuu kampanjaan suojelemalla yksityisiä lahjoituksia vastaavan pinta-alan. Myös kunnat osallistuvat kampanjaan. Yhteensä tavoitteena on siis 1800 ha yksityisiä suojelualueita, 1800 ha valtion suojelemia alueita ja 1800 ha kuntien suojelemia alueita. Elokuussa 2017 yksityisten maanomistajien lahjoituksiin perustuvia suojelupäätöksiä on ELY-keskuksissa tehty n. 570 ha (29 kpl) ja vireillä tai tiedossa on näiden lisäksi ainakin n. 450 ha. Kohteet sijaitsevat eri puolilla Suomea, 15 maakunnassa. Tämän lisäksi Lappeenranta, Iisalmi ja Lahti ovat jo antaneet oman luontolahjansa, ja kampanjaan osallistumista valmistellaan kunnissa eri puolilla Suomea kuten myös Metsähallituksessa. Kampanjan tavoitteet saavutettaneen vuoden loppuun mennessä.

Hallituksen tavoitteena on pyöreän pöydän prosessissa kannustaa metsäalan omia toimia, jotka edistävät metsäluonnon monimuotoisuutta. Tähän mennessä metsäteollisuus on käynnistänyt ympäristöohjelman, metsänomistajajärjestöt ja energiateollisuus kampanjan laho- ja kolopuiden tuottamiseksi sähkölinjojen reunoille ja Metsähallitus tekopökkelökampanjan. Myös WWF:llä on oma metsähaaste, jolla tuetaan talousmetsien luonnonhoitoa.

Osana pyöreän pöydän prosessia Luke ja SYKE toteuttivat Biotalousskenaarioiden mukaisten hakkuiden vaikutukset metsien monimuotoisuudelle tärkeisiin rakennepiirteisiin -selvityksen. Siinä arvioitiin monimuotoisuudelle tärkeiden rakennepiirteiden - kuolleen puun, järeiden puiden, metsien ikärakenteen sekä lehtipuun - kehitystä kolmessa hakkuuskenaariossa. Skenaariot ovat samat kuin energia- ja ilmastostrategian valmistelussa. Johtopää-

töksenä oli, että hakkuiden lisääminen tavoitteen mukaiselle tasolle (80 milj. m^3) on mahdollista toteuttaa monimuotoisuuden kannalta kestävästi, kun samanaikaisesti tehostetaan monimuotoisuuden turvaamisen toimia.

METSO-ohjelman rahoitus

METSO-ohjelmaa toteutetaan MMM:n hallinnonalalla kestävän metsätalouden rahoituslailla (Kemera) määräaikaisina ympäristötukikohteina ja luonnonhoitohankkeina. Kemeran avulla on vuoden 2016 loppuun mennessä toteutettu ympäristötukisopimuksia 36 536 hehtaaria ja luonnonhoitotöitä 4 600 hehtaaria. VN:n periaatepäätöksen mukaan tavoitteena on turvata ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla monimuotoisuutta 82 000 hehtaaria vuoteen 2025 mennessä. Ensivuoden 5 milj. määrärahasta momentilta 30.40.45 *(metsäluonnon hoidon edistäminen)* arviolta 3,35 milj. € kohdentuu ympäristötukeen (noin 2050 ha), 0,48 € METSO-elinympäristöjen luonnonhoitohankkeisiin (400 ha) ja 1,17 milj. € muihin luonnonhoitohankkeisiin kuten vesiensuojeluhankkeisiin. Vuoden 2018 vuotuisella määrärahatasolla päästää vuoteen 2025 mennessä noin 64 000 ha:iin. Vuoden 2025 tavoitepinta-alatasoon pääseminen edellyttäisi noin 7 milj. euron määrärahatasoa ympäristötukeen ja METSO-elinympäristöjen hoitoon.

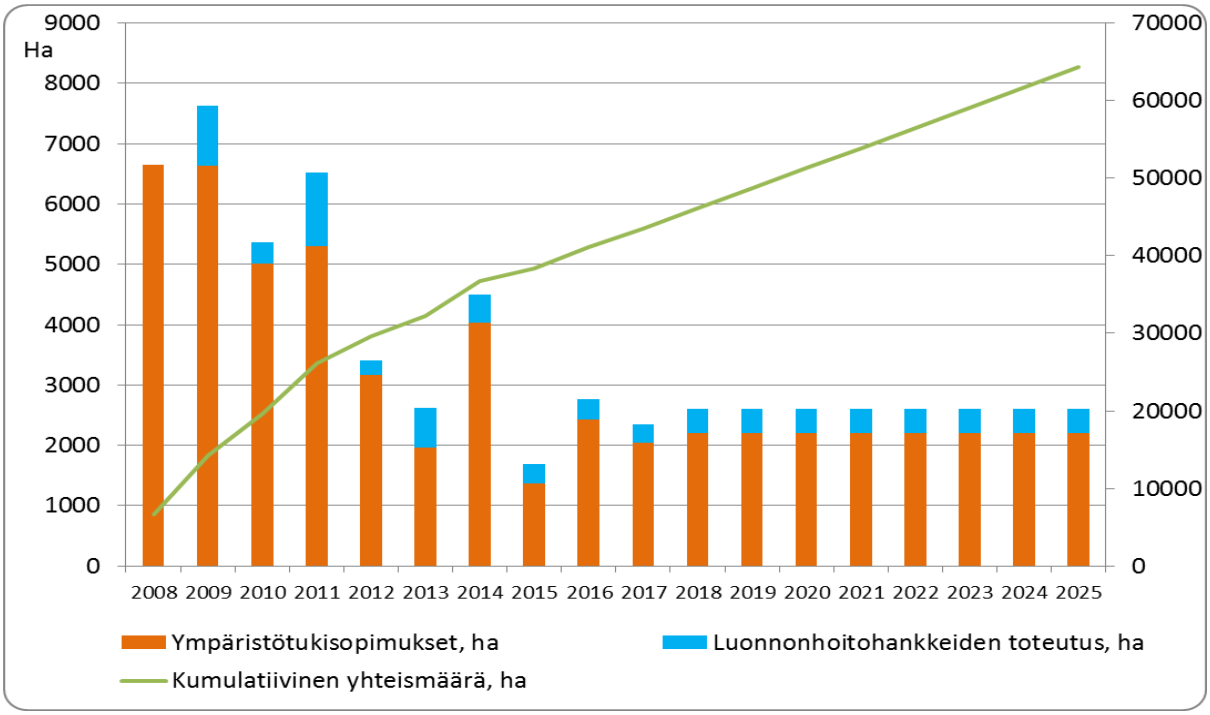

MMM:n rahoittaa **valtakunnallisia METSO-luonnonhoitohankkeita** momentilta 30.40.22 (*Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen*). Niissä kehitetään talousmetsien luonnonhoitoa vuosittain noin 0,5 milj. €:n panoksella. Tällä hetkellä käynnissä olevilla hankkeilla kehitetään mm. suojavyöhykehakkuita, riistametsänhoitoa, lehtoalueiden kokonaisvaltaisa luonnonhoidon suunnittelua ja toteutusta sekä tulen käyttöä talousmetsissä.

Lukessa tehdään METSO-ohjelman seurantaa ja siihen liittyvää tutkimusta noin 0,5 milj, euron vuosibudjetilla.

METSO-ohjelmaan sisältyvissä **yhteistoimintaverkostoissa** on kehitetään talousmetsien monimuotoisuutta turvaavia käytäntöjä. Yhteistoimintaverkostot ovat YM:n ja MMM:n yhdessä rahoittamia - usein pienehköjä - hankkeita, joiden vuosittainen panos on n. 150 000 €. Tällä hetkellä käynnissä olevia verkotohanketeemoja ovat:

- Geokätköily-konseptin yhdistäminen METSO-kohteisiin, ja nuorten osallistaminen
- Petolintujen pesien ja pesäpuiksi sopivien puiden säästäminen ohjeistuksella,
- Metsänomistajien vertaistuki, luontoarvojen kartoitus ja säästäminen talousmetsissä
- Luontomatkailu

Huomionarvoista on myös hallituksen kehyspäätös **Matkailu 4.0 -hankkeesta**, jonka perusteella Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien momentille 30.64.50 esitetään lisättäväksi 770 000 euroa luontomatkailun edellytysten vahvistamiseksi. Yhteensä hankkeen rahoitus v. 2018 eri ministeriöiden talousarvioesityksissä on 8 miljoonaa euroa.